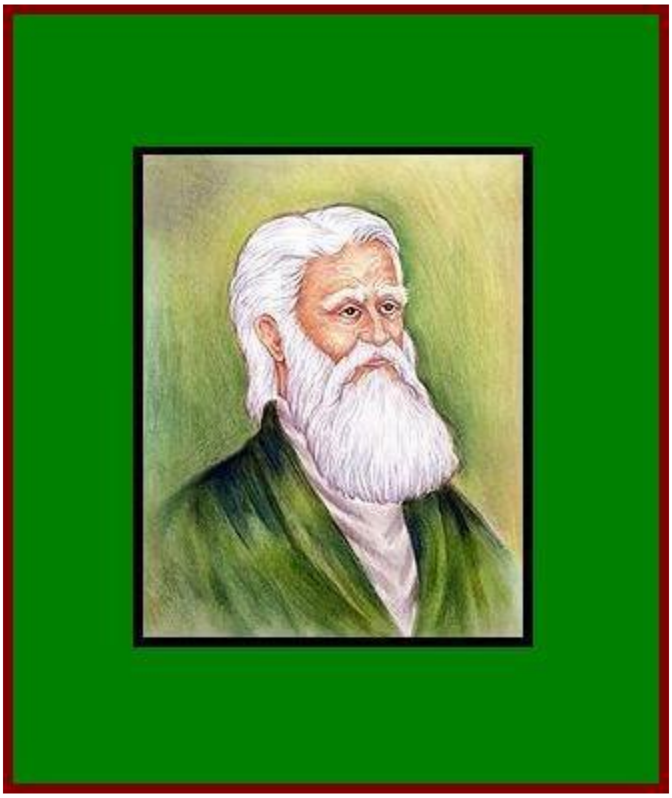

دستراونومیالي رحمان بابا د روحاني، تصوفي،عرفاني، ادبي او فرهنګي شخصیت په هکله یو څوخبری

زموږ په تاریخي، لرغوني او ادب پاله هیواد افغانستان کي د پښتو ادب په تاریخ کي
پوهان، لیکوالان او شاعران هغه درني څیرې او روښانه مشالونه دي،چې زموږ دپښتو
ادب یې دخپلو لیکنو او آثارو په وسیله خیرازه او ژوندی ساتلي دی. دپښتو ادب په ډګر کي د دغو علمي، ادبي او فرهنګي
شخصیتونوآثار به تل ژوندي [illegible] زموږ [illegible] هانو
لیکوالانو، ادیبانو، فرهنګ[illegible] شاعرانو [illegible] خپلو [illegible] کې د [illegible] او [illegible] ونو
مختلف حالات او اړخونو په ډېر عالمانه او علمي څیړنیزو، تحلیلونو، تصویرونو او فکرونوکې دقلم په ژبه لیکلي او بیان
کړي دي، چې د دوی دا لوړ علمي، څیړنیز، ادبي اوفرهنګي مقام اومنزلت زموږ دخلکو په زړونو کې دتل لپاره ژوندی او
ددوی کارنامې دقدر او ستاینې وړ دي .
دا دعلم، ادب او فرهنګ دوستانو او د ټولو هغو خلکو، چې دعلم، پوهی، ادب او فرهنګ سره ځانګړی مینه لري انساني دنده
ده، چې د خپلو علمي، تاریخي، سیاسي، ادبي، فرهنګي او ملي شخصیتونو ویاړني او کارنامې د دوی د آثارو په رڼا کې
دراتلونکو نسلونو دروزني او پالني او لارښووني لپاره ژوندي وساتي . دا جوته ده، چې د دغو شخصیتونویادول او د دوی
پرآثارو علمي او څیړنیزې کره کتني او د غونډو، سیمینارونواو کنفرانسونو جوړول داوسنیو او راتلونکوځوانونسلونو د ودې
اوپرمختګ لپاره کارنده او ژور اغیز لري .
یو له دغو روښانه او ځلانده ستوروڅخه،چې دشعراوشاعرۍ پوسیله یې زموږ دپښتو
ادب ډیوې بلې ساتلي دي دپښتو ژبې نامتو،عالم اومتفکر شاعرعبدالرحمان بابادی . زه باور لرم، چې زموږ درنو لیکوالانو
د رحمان بابا د هر اړخیز شخصیت په هکله ډېرې زیاتي لیکني کړي دي، خو زه هم دی ته وهڅیدم او ځان ته مې دا حق
ورکړ، چې دده د علمي، روحاني او ادبي شخصیت په هکله یو څو کرښي ولیکم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای بخښلي عبدالرحمان بابا د اروابښادعبدالستارخان مومند زوی دی، چې په یوه علم پروره او غریبه کورنی کې په (۱۰۴۲) هجري قمري کال کې په(بهادر کلي)کې ، چې د پېښور ښار په جنوبي اړخ کې پروت دی نړی ته سترګې غړولې دي .
د عبدالرحمان بابا د دیوان په یوه سریزه کې لیکل شوي دي، چې عبدالرحمان بابا د پښتو د سجره نسبت له مخې (سړبن) په سړبن کې (غوریاخیل) او په غوریاخیلو کې (مومند)په مومندو کې (دویزی)او په دویزو کې (ابراهیم خیل) دی .
که څه هم رحمان بابا په قوم مومند دی خو دی ځان کومې قبیلې ته نه منسوبوي او ځان د خدای(ج)دپاکې مینې رښتینی عاشق بولي او د خدای په مینه کې ډوب دی . اود تعصب او ځان ستاینې څخه کرکه لري او د ورورولي، انساني مناسباتو او دنیوي اوآخروي نیکمرغیو لارې چارې خلکو ته ور په ګوته کوي . لکه چې وایي :

زه عاشق یم سرو کار مې دی له عشقه نه خلیل نه داودزی یم نه مومند

اویاوایي:
دا دنیا خدای له عشقه پیدا کړې دجمله وو مخلوقاتوپلار دی دا

اویاوایي:
په هر دم کې نوې نوې تماشې کړم زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم

اویاوایي:
هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمانه تل تر تله بر قرار دی رب زما

او یاوایي:
که محنت که مشقت دی خو د دین دی په کار نه دی بل محنت په دا دنیا
بې له خدایه هر چې دي همه فاني دی که لذت دی که زینت په دا دنیا

اویاوایي:
چې په ورځ د شیخی لافې کړې رحمانه! په شپه مې له میفروشه غواړې ولې؟

اویاوایي:
بد په بدو پښیماني کاندي رحمانه! ته په خپلو بدو نه شوې پښیمان ولې؟

او یا وایي :
دوست دشمن د سرې واړه خپل عمل دی هم په دا مقدار یې اجر موی په موی شي

او یا وایي :
د اوبو اصل له خاورو پیدا کیږي خاکساران دخاکسارانوآبروی شي

اویاوایي:
دوباره دې راتله نشته په دنیا نن دې وخت دی که دروغ کړې که رښتیا

اویاوایي:
دا دنیا ده بې وفا بې وفا ده بې بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياواايي:

نور عالم که د دنيا غمونه کاندي　　　　درحمان سره دې غم دآخرت وي

عبدالرحمان بابا يو تکړه اديب، ديني عالم او د روحاني دنيا مشر و. د رحمان بابا له نوم او روحاني شخصيت سره زموږ خلک او په تيره بيا ټول پښتانه آشنا دي .
محمد هوتک په خپل يو مشهور اثر کې، چې پټه خزانه نوميږي د رحمان بابا د پيژندګلوی په هکله داسې ليکي :
(رحمان بابا د فقهي اوتصوف کتابونه پخپله سيمه پيښور کې له محمديوسفزي ښخه لوستي او بيا دلوړي زده کړې لپاره کوهاټ ته تللی دی، ډير علوم او مروجه کتابونه يې هلته ولوستل پس له لوستلو ښخه يو لوی عالم شو.)
وايي چې : رحمان بابا په کوهاټ کې د اسلامي او ديني تعليماتوتر ښنګ داروابناد حاجي بهادر کوهاټي (رح) چې يو روحاني شخصيت و، طريقه او لاس نيوی کړي دی،
رحمان بابا وروسته له زده کړې ښخه بيرته خپلي سيمي پيښور ته راغی او په (هزار خانی) کې ميشت شو او د ژوند تر پايه هلته اوسيدو.
هغه دکوچينوالي ښخه لوړ ادبي استعداد درلود، او په ښورلس کلنی کې يې په شعر ويلو پيل کړی دی. ويل کيږي : هغه وخت چې رحمان بابا ته د شعر الهام وشواودی په حقيقي عشق پوه شو، ده دنيا پريښوده او دنيايي کارونو ته يې شا کړه، د خلکو او ټولني ښخه لرې ګرځيدو. وايي چې : ده به تل ژړل او د ده ژړا د حقيقي عشق دسوز له عمله وه اوپه تل پاته توګه يې پر مخ د اوښکو ويالي رواني وې ، ملګرو او دوستانو به يې هميشه اوښکې تر سترګو جاري ليدلې.خوښو موده وروسته يوشمير عالمان،روحاني واعظان او د دين مرشدان ده ته ورغلل او د ده نه يې غوښتنه وکړه چې د خلوت ښخه راووښي اودخلکواوټولنيزوخدمتونو لپاره ښان تيار کړي .

د ده دا بيتونه ګورو چې وايي :

زه رحمان ديار په غم کې هسې ډوب يم　　　　چې هيڅ نه وينم په سترګو مګر دی

اوياواايي:

زه يې وينم درست جهان په تا مين دی　　　　که بادشاه دی د دې دور که ګدا

اوياواايي:

اې رحمانه لکه ته چې په خدای ګرم يې　　　　بل به نه وي په جهان کې هسې ګرم

اوياواايي:

زه رحمان دخپل صاحب په رضا زيست کړم　　　　ښه پکار دی بنده بې خپله صاحبه

اوياواايي:

رحمان هسې ګوښه خوند له خلقه بيا موند　　　　چې هرګز نه دی دا خوند موندلی خلق

اوياواايي:

زه رحمان کناره خوښ وم له عالمه　　　　بارې ستا سترګو رسوا کړم په عالم کې

اوياواايي:

اوښکې نه لري حساب زما د سترګو　　　　بې حسابه شو سيلاب زما دسترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:
د رحمان اوښکې به څرنګ په قرار وي | چا لیدلی دی دریاب په قرارۍ کې

اویا وایي :
هومره اوښکې مې بهیږي په رخسار | چې غرقاب مې هم ګریوان دی هم رخسار

اویا وایي :
یو عاشق دې څوک راوښیي په عشق کې | چې یې رود په مخ د اوښکو روان نه دی
هومره اوښکې د عاشق په ګریوان ووري | ته به وایې چې یو سیند دی ګریوان نه دی

اویا وایي :
ستا له غمه مې په مخ باندې ولې دي | لړ مې وپوښته له حاله چې ولې دي

اویاوایي:
یار د یار له سترګو اوښکې پاکیزه کا | تا دریاب کړې زما اوښکې په یارۍ کې

اویا وایي :
چې په وصال کې یې اوښکې نه وچیږي | ترو به حال درحمان څه وي په هجران کې

اویا وایي :
یاره ستا په جدایۍ او په ډیر غم کې | سیند داوښکو درومي په رخسار زما

اویا وایي :
ترخې اوښکې دعاشق آب ونمک دي | خدای دې نه کاڅوک بې آبه بې نمکه

اویا وایي :
دا څه اوښکې نه دي چې بهیږي له چشمانو | ق وینې دي بهیږي د زړګوتې له پرهاره

اویا وایي :
ای رحمانه اوښکې هم له تخمه دباران دي
کښت د هغه شین شوچې ګریانې لري سترګې

اویا وایي :
هیڅ اثر د رحمان اوښکې په یار نه کا | خدای دې اوښکې دچا نه کا بې اثره

اویا وایي :
ستا د مینې ګوهر نشته په هر آب کې | مګر بیا موندشي د اوښکو په دریاب کې

له دغو بیتوڅخه داسې جوتیږي چې دی یو دیني او روحاني عالم و، او دخدای(ج) په عبادت او ریاضت بوخت و.ده داسلامي تعلیماتو اونظریاتو څراغ تل بل ساتلی و.دی د تقوا اوپرهیزګارۍ روښانه سمبول وه . ده د خدای(ج) په مینه اومحبت کې ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندور شعرونه ویلي دي، همدا وجه ده چي تولو خلکو په تیره بیا پښتنو دهغه په درویشي اوفقیري اورواني طبع هوکړې ده، او دده په هرنصیحت، پند، قول اوقرار اعتقادلري . دی دپښتنو په منځ کي د عزت، درناوي اود قدراوستاینې وړ شخصیت په توګه پیژندل شوی دی، اود(بابا) په درانه لقب منلي شوي دی .
دی په خپلو شعرونو کي دالله (ج) سره خپله مینه داسي بیانوي :

ګوره هسې کردګار دی رب زما — چي صاحب دکل اختیار دی رب زما
همګي بزرګواران چي ښوک یې وایي — تر همه و بزرګوار دی رب زما
نه یې هیڅ حاجت په چا باندې موقوف دی — نه د هیچا منت بار دی رب زما
له نیستۍ یې دهستی صورت پیدا کا — هسې رنګ پروردیګار دی رب زما

....
....

او یا وایي :

په نامه دهغه خدای مي دا بیان دی — چي یو نوم یې په نومونو کي سبحان دی
هم بادشاه دی دجمله ؤ بادشاهانو — هم د هر یوه سلطان په سر سلطان دی
هغه کار چي و هر چا وته مشکل وي — هغه کار واړه و ده و ته آسان وي
ښوک آفتاب شي په آسمان راخیرولی — ده آفتاب راخیرولی په آسمان دی
ښوک دنمر په مخ حجاب شي غوړولی — ده پټ کړی نمر په ابر کي پنهان دی
ښوک په شپه کي شي مهتاب پیدا کولی — ده په شپه کي پیدا کړی ماه تابان دی
ښوک یو ښاڅکی پریستی شي له آسمانه دی — نزول کړی ده په مونږ باندې باران
ښوک شي روح ننویستی په یوه ماشي دی — ژوندی کړی ده په روح تمام جهان

....
....

رحمان بابا یو لوی زاهد، عابد، عالم اود دین مرشد و.دی یوپاک اوسپیڅلي مسلمان و، اود خپل روحاني ژوند سره بوخت و.
ارواښاد ګل پاچا الفت، چي زموږ دهیوادیو وتلي، تکړه دروند اوپیاوړي شاعر اولیکوال دی د رحمان بابا د شاعري اوشخصیت په هکله داسي وایي :
(دخیبر او تیرا له غرونوهغه خوا دپیښور په بهادر کلي کي یو پښتون فقیر اوسیده چي خبرې یې شعر او شعر یې حکمت و. رحمان بابا هغه ښوک و چي دغفلت له خوبه د بلبلو په آواز راویښ شو او د زړه مراقبه یې د ګلو له غونچو او غوټیو زده کړه. په زړه کي یې دپاک خدای دمقدس عشق لمبې بلې دي او له ژبې یې سوزان شعرونه را وتل .)
رحمان بابا یو روحاني، ادبي اوټولنیز شهرت لري او دی دیو صوفي مشر په توګه دخلکوپه ذهن او روان کي خپل ځای او مقام تر لاسه کړي دی . د ده زیاتره شعرونه د خدای(ج) په ستاینه کي او دحقیقي عشق په هکله ویل شوي دي .
ښاغلي محمداکبر کرګر زموږ دهیواد،پیاوړي او وتلی لیکوال اوڅیرنیزپوه شخصیت دی په خپله یوه لیکنه کي(درحمان بابا عشق یعنی څه ؟) ترسر لیک لاندی داسي وایي:
(درحمان بابا په انګلیسي ژباړل شوي دیوان کي سریزه لیکونکي داسي باور لري، چي هغه څه چي د رحمان بابا په دیوان کي ډیر برجسته او ځرګند دي هغه عشق دی . موږ درحمان بابا په دیوان کي په دې خبره غور وکړ ، د رحمان بابا په دیوان کي په کراتو ځله دعشق کلیمه تکرار شویده؟ خو دا عشق یوازې تصوفي او عرفاني عشق نه دی . دا یوه اوږده قصیده ډوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل دی، چي مطلع يي ده : په نامه دهغه خدای مي دا بيان دی - چي يو نوم يي په نومونو کي سبحان دی . په دې شعر کي رحمان بابا دخدای توصيف کوي،
دخدای صفات بيانوي چي له يوې خوا شريعت ته نږدې اوله بلي خوا دخالص تصوف او عرفان څخه واټن نيسي . په دې مانا چي په وحدت الوجود کي په عالي او ترانسيندينتال حالت کي صوفي له ځانه بهر کيږي او ځان يا مادی وجود نفي بولي .)

که چيرې د رحمان بابا شعري ديوان ته مراجعه وشي د ده په شعرونو کي دنورو شاعرانو په پرتله زياتره مذهبي او اخلاقي رنګونه، تصويرونه، خيالونه اوژور فکرونه چي د ټولني له روان سره برابر دي ليدل کيږي . د ده مينه دپاک الله (ج) او دانسان لوړ مقام ته او دانساني ظرافتونواو اخلاقو سره په ډير عالي شکل کي څرګنده شوې ده .
دی دنصيحت، پند او عبرت په توګه خلکو ته دښو او بدو لارې لارښوونه کوي .خپل پيغام،هدف او مقصد دانسانانوپه راوېښولو کي دشعر په ژبه بيانوي .همدا وجه ده چي د دخلکو په منځ کي ستر شهرت پيدا کړی دی . دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دنيا کښت دآخرت دی ———— دا خبره ده رښتيا
ولې مرد پکي هغه وي ———— چي سخي وي هم پارسا
په دنيا کې بدي نشته ———— که بدي نه وي له تا
په دنيا کې خطا نشته ———— که له تا نه وي خطا
دنيا بحر دی بهيرې ———— آينې غوندې صفا

اوياوايي:

دنيا بده دهغو ده ———— چي يي کسب وي ريا
يا يې کسب دريا وي ———— يا يي وګټي په غلا
يا يې توله کا په ظلم ———— يا دخمر په سودا
حق باطل کا، باطل حق کا ———— په سبب دروې ريا
ګوش او هوش يې هرګز نه وي ———— دمظلومو په ژړا
بتخانې و ته يې مخ وي ———— و مسجد وته يې شا
اختلاط کا له بدانو ———— له نيکانو وي جدا
و رحمان ته پېښه مه کړه ———— خدايه هسې رنګ بلا

اوياوايي:

د ځوانۍ عمر دې تير کړ په غفلت کي ———— په پيری کې به څه زيرمه دمحشر کړې

اوياوايي:

راشه مه کوه له چاسره جفا ———— لږ ژوندون دی ضايع کيږي بيوفا
په دنيا کې هيڅوک نه دي پاتې شوني ———— واړه تلوني دي که نن دي که سبا

اوياوايي:

که يو ځله سر د خدای لپاره ټيټ کړې ———— په قيامت به سر بلند شې تر هر چا
بازار دادی که څوک سود او سودا کاندي ———— په هغه جهان نه سود شته نه سودا
آشنايان که څوک پوهيږي نن يې وخت دی ———— چي ځاريږي يو آشنا تر بل آشنا
که ژوندون دی خو همدا دی په جهان کې ———— چي له چا سره تيريږي په خندا

اوياوايي:

که مقصود لرې تلوار کړه وخت کوتاه دی ———— غره مه شه د دې عمر په بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:
سر دننه په ګريوان کړه سترګې روڼې ډير په پورته پورته مه ځه سرهوا
اوياوايي:
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته ته په اصل کې له ځمکې يې پيدا
ياوايي:
انسانيت په ډيردولت نه دی رحمانه بت که جوړ شي دسرو زروانسان نه دی
اوياوايي:
عالمان دي روښنايي د دې دنيا عالمان دي د تمام جهان پيشوا
اوياوايي:
که څوک لار غواړي خدای هم ورسول ته عالمان دي د دې لارې رهنما
اوياوايي:
رياضت په قيامت نه شي مرد هغه دی چې يې وکړ رياضت په دا دنيا
اوياوايي:
زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم چې له دينه له مذهبه وي سيوا
اوياوايي:
که نظر کا څوک په کار د درويشانو خود به ويني وقار د درويشانو
اوياوايي:
چې مدام د بل وعيبو ته نظر کړي خدای د خپله عيبه ولې بې خبر کړي
اوياوايي:
ضديت د سړي عمر په عذاب کا په کار نه دی ضديت په دا دنيا
اوياوايي:
که بلنده مرتبه دچا په کار وي لوی مقام دی عدالت په دا دنيا
اوياوايي:
چې تقوا ديانت نه لري رحمانه د دې هسې همنيشين مه شه
اوياوايي:
په هر غم کې خاموش اوسه او که نه وي آزارکړي د بد خواه خاطر به ښاد دوست به
اوياوايي:
صبر ونيسه په مخ کې مراد غواړه په تلوار به هيڅ ونه کړې که تلوار کړې
اوياوايي:
د بې دردو همدمي به دې بې درد کا د نامردو همدمي به دې نامرد کا
اوياوايي:
چې دشمن يې وي له دوسته اړولی د هغو احتياط بويه له کومکه
اوياوايي:
چې يکسان ګوري هم شاه وهم ګداته هسې يار دی د رحمان غريب نواز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:
بل ارمان به له جهانه یوړ نه شي   مګر مهر محبت په دا دنیا
اویاوایي:
نیک کردار هم نیک عمل خویونه   هم جنت دی، هم راحت دی په دا دنیا
اویاوایي:
آدم زار په معني واړه یو صورت دي   څوک چې بل آزاروي هغه آزار شي
اویاوایي:
که ته نکړې په بل چا باندې غرض   بل به هم نه کا په تا باندې غرض
او داسې نور نصیحتونه،عبرتونه او پندونه ....

ارواښاد پوهاندصدیق الله رشتین چې یو نومیالي، درونډ، او مخکښ لیکوال دی، په خپله یوه لیکنه کې د رحمان بابا د شاعرۍ په هکله داسې وایي :
(رحمان بابا د پښتو شعر او ادب هغه ځلانده ستوری دی چې د لرې او برې پښتونخوا په آسمان کې یو شان ځلیږي . د ده خوږ نوم یا دده دلوړې شاعرۍ احترام دده روحاني او ملکوتي غږد ټولوپښتنوپه زړونوکې یو رنګ موجود دی .)
د رحمان بابا کلام رنګین، عام فهمه، سلیس، روان اونازک خیاله دی . د ده په کلام او شاعرۍ کې هر ډول شعرونه موجود دي اود هر چا په ذوق برابر مطالب لري . دده په شعرونو کې دیني، علمي، ادبي ، اخلاقي او ټولنیز مسایل، بشري مناسبات ، انساني صفتونه لکه : لوړ اخلاص، رښتیا اوصداقت،عدالت، علم اوپوهه ، تقوا اوعبادت، صبر او زغم، قناعت، نیکي ښیګڼي، متانت،سخاوت، زحمت اوریاضت، عزت، میړانه او لوړ همت،ننګ اوغیرت، ځان غوښتنه اوتنګ نظري،کبر اوغرور، کینه، غیبت ، حسادت اوکرکه ،اتحاداو اتفاق، ورورولي، آزادي اوخپلواکي، ظلم اوستم او داسې نور خصایل، په ډیر انساني اواسلامي فکرونو، تصورانو اوخیالونو کې په ډیره خوندوره او ساده ژبه او په ډیر عالي مفاهیمو اومعناګانو کې بیان شوي دي .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

ګوره څه بلند مقام دی داخلاص   چې جهان واړه غلام دی داخلاص
اویاوایي:
پس له مرګه به دا مهرواخلاص نه وي   که اخلاص کړې نن هنګام دی داخلاص
اویاوایي:
څه عجب دی که مستان ترې چاپیر ناست وي   هر ساقي څخه چې جام دی داخلاص
اویاوایي:
د رحمان کلام په دا سبب شیرین دی   چې یې هر کلام، کلام دی داخلاص
اویاوایي:
که څوک فخر کا په ننګ او په ناموس   دا په عشق کې نه ارزیږي یو فلوس
اویاوایي:
معنوي صورت پیدا کړه که میړه یې   فایده څه ده د بتانو له اشخاص
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د ونې په ځير ګل او ميوه غواړې
ځان په نمر کړه سايه بان د هر
خاکسار شه
اوياواېي:
که هوا دې د جنت په خاطر ګرځي
خاک نشين په آستانه د هغه يار شه
اوياواېي:
هغه زړه چې عرش الله دی ګوره کوم دی
کړه
ځو دې توان شي د جمله زړونوخدمت
اوياواېي:
که دلمر په ځير ځرګند شې په جهان کې
يې
ځو په زړونوپسنديده نه شې لا ورک
بزرګي په دلجويۍ کې ده دخلکو
ته چې خلک ډوبوې ځرنګ بزرګ يې
په لويي کې لويي چيرې ده لايقه
کمينۍ وته مټ کړه که سالک يې
اوياواېي:
په ساحل کشتۍ د هيچا نه ډوبيږي
که ځوک نه کا په دريا باندې غرض
اوياواېي:
خلوتيان په ځپل خلوت کې فراغت دي
درسوا دی په رسوا باندې غرض
اوياواېي:
که له ځپله عيبه ځان ژغورې رحمانه
دهيچا له عيبه مه کوه پوښتنه
اوياواېي:
که يوه جودانه عيب وينې په بل کښې
هغه يو جودانه عيب يې لوی غر کړې
اوياواېي:
کوهی مه کنه دبل سرې په لار کښې
چيرې ستا به دکوهی په غاړه لار شي
اوياواېي:
ته نا حق په ما کينه کړې کينه ناکه
په کينه به آيينه نه کړې ته پاکه
اوياواېي:
که نعمت دی خو طاعت او عبادت دی
ګنه نشته بل نعمت په دا دنيا
اوياواېي:
بل ارمان به له جهانه يوړ نه شي
مګر مهر ومحبت په دا دنيا
اوياواېي:
په آزار دچا راضي مه شه رحمان!
که خلاصی په قيامت غواړې له عذابه
اوياواېي:
چې نيکي بدي په تله کې تلل شي
خود پخپله تله واخله عدالت کړه
اوياواېي:
دظالم د آشنايي توبه توبه
د خود بين له بينايي توبه توبه
اوياواېي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دې ویره شي له ظلم له ستمه / ته هم مکږه په هیچا باندې ستم
اویاوایي:
له اغیار سره خندا څه په کار نه ده / له اغیار سره سودا څه پکار نه ده
سل یارۍ دیوه یار دپاره کړی شي / آشنایی د هرآشنا څه پکار نه ده
بد له بدو سره بویه نیک له نیکو / دجفا په ځای وفا څه پکار نه ده
هر بلبل به دې ثنا کړي که ته ګل شې / په خپل ځان خپله ثنا څه پکار نه ده
اویاوایي:
آشنایان که څوک پوهیږي نن یې وخت دی / چې ځاریږي یوآشنا تر بل آشنا
اویاوایي:
زهر ښه دي که په صلح اوصلاح وي / نه شکرې په فتنه او غوغا
اویاوایي:
چې د ورور اوعزیز زړه پرې آزار شي / حاصل مه شه هغه خپله مدعا
اویاوایي:
لکه ځان هسې وبل وته نظر کړه / لکه ستا دی هسې ځان دی دهر چا
اویاوایي:
د ډیر ناز او د ډیر کبر له سببه / عمل نه کا په ګفتار داولیا
اویاوایي:
چې عزت حرمت یې نه وي په جهان کې / هغه هسې ژوندون وسوزه په اور
اویاوایي:
بی عزت سړی به خوښ دهیچا نه وي / مګر هسې بې عزت وي ځینې نور
اویاوایي:
دراز عمر مې حاصل شو له راستۍ / لکه سرو مدام سبزه تازه یم
اویاوایي:
و هر چاته په خپل شکل ځرګندیږم / آینه غوندې بی رویه بی ریا یم
اویاوایي:
که دډیر عمر پکار دی غفلت مه کړه / په اوده باندې سل کال یوزمان شي
اویاوایي:
په ښه خوی له بدخواهانوبې پروا یم / په نرمې لکه اوبه د اور سزا یم
اویاوایي:
نیک له نیکو سره بویه بد له بدو / که څوک غواړي ولایت په دا دنیا
اویاوایي:
روښنایي په هغو زړونوده حرامه / چې پرې کیني ګرد غبار د دې دنیا
اویاوایي:
په یوه ګړۍ بهار وي بیا خزان شي / بقا نه لري بهار د دې دنیا
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قانع تر قناعته صدقه شه
هم دنیا او هم دینار د دې دنیا
اویاوایي:

مګر خود په خپله خدای دچا طبیب شي
ګنه نشته په جهان کې بل طبیب
اویاوایي:

دشمن هم د سړي کله کله دوست شي
دوستی نه کا له رحمان سره حبیب
اویاوایي:

د ریا له زاهدئ زما توبه
چې یې کاندي څوک په رسم وپه عادت
اویاوایي:

په ورځ پنداو نصیحت وایي و بل ته
په شپه ناست وي د مغان پر خرابات
اویاوایي:

دین یي دام دی ددنیاپه لارکې ایښی
پرې را اړوي وحشیان د مخلوقات
اویاوایي:

دهغو په لور یې سترګې وي ختلې
چه په لاس یې سرسایه وي یا زکات
اویاوایي:

دعوی مه کړه په نا حق به یې خپل نه کړې
پردی شهر، پردی ملک، پردی دیار
چې استوګنه په پردي وطن کې کاندي
هغه نه لري د هیڅ واک واختیار
که هزار قسمه وخوري په یو کار کې
نه کا څوک په مسافرو اعتبار
اویاوایي:

چې په زور ورسره نه یې برابر
د هغو تر خنګه مه کښېنه زړور
زورور اور او اوبه دي فهم وکره
چې ډوب نه شې یا ونه سیزی بشر
په یاری د زورور غلط مه شه
مګر دا چې ترده نه یې زورور
اویاوایي:

دا خو ته یې زما نفسه
چې دې زه کړم کور وکر
اویاوایي:

په شپه وینې د مظلوم خوري
سبا کیني په منبر
اویاوایي:

په زړه تور لکه تبی وي
په مخ سپین لکه قمر
اویاوایي:

رحمان هسې بې وقوف سوداګر نه دی
چې د دین متاع بدله په دنیا کا
اویاوایي:

راشه مکوه له چا سره جفا
وفا
لږ ژوندون دی ضایع کیږی بې
اویاوایي:

خدای طاعت، عبادت څه کوي رحمانه
خو یې مینه د سړي ده ازمیل یې
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیل تر کعبې دا کعبه ده لویه　　　که آباد کا څوک ویران حرم د زړهء

اویاوایي:

ګونګي ښه دي چې بی کام و بی زبان وي　　　نه چې ژبه شي په بد ویل ګویا

اویاوایي:

سر د ننه په ګریوان کړه سترګې روښي　　　ډیر په پورته پورته مه ځه سر هوا

سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته　　　ته په اصل کې له ځمکې یې پیدا

اویاوایي:

د دنیا کارونه واړه غولول دي　　　دا ګومان په هیچا مه کړه چې مي
خپل دي

اویاوایي:

له سړیه غرض واړه سړیتوب دی　　　نه چې پټ وي د سرو زرو په لباس

اویاوایي:

په آدم کې د حیوان خویونه هم شته　　　بیا هاله یې آدم بوله چې آدم شي

اویاوایي:

احتیاج هسې بلا دی په جهان کې　　　چې پلار زوی کاندی د زوی او زوی د
پلار

اویاوایي:

ما دیار په بېلتانه کې دي لیدلي　　　که دانا د زماني وي مبدل شي

اویاوایي:

هر وګړی چې منصور غوندې په دار شي　　　دار یې پس له مرګه نخل میوه دار شي

اویاوایي:

دنیا دار که مستغني په سیم و زر دی　　　هنرمند و ځخه ګنج دخپل هنر دی

بیهوده به زورور وځانته وایي　　　د دنیا سړی که هر څو زورور دی

هسې مه وایه چې زه یم په جهان کې　　　پیدا کړی خدای د سر دپاسه سر دی

اویاوایي:

هر علم چې بیعمله وي تش بوس دی　　　د جاهل د پارسایي توبه توبه

اویاوایي:

علمیت د بی عمله عالمانو　　　لکه ګنج د کتابونوپه خر بار شه

او داسي نور بیتونه ....

په رښتیا سره د رحمان بابا دشعرونواو ویناګانو ارزښت، خوږوالی، دروندوالی، ریښتینوالی، علمیت،تجربه او روحانیت دومره شهرت تر لاسه کړې دی، چې په لره او بره پښتونخوا او افعاني سیمو کې د ده روحاني، علمي، تصوفي ،عرفاني اومذهبي شخصیت ته د عزت، عقیدت او درناوي په توګه خلک ګوري، او د ده شعري دیوان د خلکو په منځ کې دفال نیولې شهرت تر لاسه کړې دی ، او دهغه په ویناګانو، نصیحتونو اوپندونواکثریت خلک عملي ګامونه پورته کوي، او په ورځنیو خبرواترو کې دده دشعرونواو کلام نه د متلونو په بڼه ګټه پورته کوي .

اروابناد عبدالروف بینوا چې زموږ دهیواد تکړه، نامتو،نوښتګر، ادبي اوفرهنګي شخصیت دی، په خپله یوه لیکنه کې د رحمان بابا دشاعرۍ په هکله داسي وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(د رحمان بابا د اشعارو یو لوی صفت دادی چي د هرچا په ذوق سره سم مطالب لري او دهر چا د تنهايي ملگری وي . په پښتنو کي به ډير داسي کم کور وي، چي د رحمان بابا ديوان هلته نه وي .)
رښتيا داده چي د رحمان باباعالي او لوړ فکرد ده په شعر او کلام کي دومره خوږ او اغيزناک دی،چي هر څوک ځانته په کي خپل هدف، مقصد، درد، تصوير، خيال او انځورپه ډير ښکلي اوظريفانه شکل پيدا کوي .
- صوفي او عارف دواړه په کي د تصوف او عرفان د اسرارو او رمزونو مرغلري او دمعرفت او د معنوي دنيا وړانگي ويني اوپري خپلو روحاني حالاتوته وده ورکوي . دبيلگي په توگه د ده دا بيتونه گورو:

که څوک وايي هنر کوم دی؟ وايه دادی — **چي بی خدايه نوره مينه په چا نه کا**

او يا وايي :

هيڅ تغير او تبديل نه لري رحمان — **تل تر تله بر قرار دی رب زما**

او يا وايي :

دا پنځه ورځي ژوندون چي غنيمت دی — **شکرانه په دا نعمت دکردگار کړه**

او يا وايي :

دا همه واړه حجاب دي چي ليده شي — **نور دحسن بالاتر دي له ادراکه**

او يا وايي :

په هر دم کي نوي نوي تماشي کړم — **زه رحمان د خدای وکړه وته حيران يم**

او يا وايي :

چي مي ستا د جمال عکس دی ليدلي پخپل ځان کښي
هم په دا دآييني په څير حيران دی زما روح

او يا وايي :

په رحمان باندي نظر د کرم وکړي — **ای چي يی د پاک الله په دربار خاص**

او يا وايي :

چي وصال دخپل جانان مي دی موندلای — **گنج د درو د مرجان مي دی موندلای**

او يا وايي :

څه عجب دی که تمام جهان زما شي — **چي بادشاه د درست جهان مي دی موندلای**

او يا وايي :

درست جهان که واړه ما رحمان لره دلبر شي — **چيري دی دلبره بي له تا بل دلبر زما**

او يا وايي :

که دا نور ښايسته ستوري ويل کيږي — **ته خورشيد غوندي صورت لری عيان**

او يا وايي :

د آفتاب په مخ کي هره ورځ زوال وي — **ستا دحسن په آفتاب کي زوال نشته**

او يا وايي :

څو دي دوه سترگي غړيږي په جهان کي — **ننداره په هر ساعت د خپل نگار کړه**

او يا وايي :

زه يي وينم درست جهان په تا مين دی — **که بادشاه دی د دي دور که گدا**

او يا وايي :

وهر چا وته چي ستا قوت رسيږي — **هلته نه رسي قوت د درست جهان**

او يا وايي :

زه رحمان چي ستا د حسن ثنا خوان يم — **ستا له رويه درست جهان زما ثنا کړه**

او يا وايي :

که له دره يي شړي که يي پريږدي ته — **ډير مين دی ستا پرمخ عبدالرحمان**

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :
عشق څه هسي علم نه دی چې حاصل شي له مکتبه
مکتب حال د مذهب وايي عشق سيوا دی له مذهبه
او يا وايي :
می خواران که يې خبر شي له مستئ نه د رحمان د ميخانې شراب دڅښنو دي
او يا وايي :
هسي بې شرابو مست يم ستا په مينه چې خبر نه يم په ځمکه په آسمان
او يا وايي :
د رحمان په عاشقئ به آفرين کړې که لږ مخ په آينه کړې ځان وګورې
او يا وايي :
زه رحمان دعشق په درد کې هسې خوښ يم چې مې نشته په دوا باندې غرض
او يا وايي :
سپيني اوښکي زيړ رخسار دميني له دولته ای رحمانه دا دعاشقانو سيم و زر دي
او يا وايي :
که چا لار دعاشقئ وي ورکه کړې زه رحمان دګمراهانو رهنمايم
او يا وايي :
خپل جانان مې هسي نقش دی په زړه کې نه پوهيږم چې رحمان يم که جانان يم
او يا وايي :
زه رحمان دهغه حسن دعا ګوی يم چې جرګه دعاشقانو وي پرې پنډه

- که عاشق دی په کې دپاکي اوسپيڅلي ميني ناز، راز اونياز، حسن اوجمال،دطبيعت دمناظرو هنري ښکلا، خلوص، محبت اودخپلو ريښتينو احساساتو او عواطفو
تصويرونه او خيالونه ګوري .دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

او يا وايي :
مخ ديار شمس وقمر درې واړه يو دي قددسرو صنوبر درې واړه يو دي
حاجت نلرم په شهدو په شکرو لب ديار شهدوشکر درې واړه يو دي
او يا وايي :
په شرابو کې خوند نشته د شکرو ديار شونډې هم شراب دي هم شکر
او يا وايي :
که سل ځله پټ تر شونډو لاندې خاندي نه پټيږي آب دلعل ودګوهر
او يا وايي :
هغه شونډې چې خوږې دي تر شکرو له کنځلو يې عار نه کا عاشقان
او يا وايي :
چې څوک نوم دا ستا دشونډو په خوله‌ء واخلي
که يې زهر وي په خوله کې عسل شي
او يا وايي :
هغه شونډې چې شيريني وي تر قندو ما هيڅ فيض ترې بيا نه موندبې کنځلو
او يا وايي :
چې لذت يې د سرو شونډو وي موندلی نوره مينه د شرابو په جام نه کا

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :
که پکار دې دسرو شونډو شیریني وي
د خپل ځان په وینوسور لکه انارشه

او یا وایي :
چې مې نقش په زړه سرې شونډې دیار شوې
کان دلعلو شو ګرداب زما دسترګو

او یا وایي :
تا چې رنګ دمیو ورکړو ولبانو
اور یې پورې کړ په کور د میخورانو

او یا وایي :
په هر ځای چې ستا دلبو نام آغاز شي
د لاله ؤ باران اوري په حباب کې

او یا وایي :
د پیزوان غمی دې زیب کا پر لبانو
دواړه زلفې دې چورې د ملنګانو
تور اوربل دې لکه مارپه جبین پروت دی
شینکی خال دې مواصل د رنځورانو

او یا وایي :
چې دې جوړه کړه لینده دکږو وروځو
ځو به ښکار کړي په حرم د غزالانو

او یا وایي :
د سروتیک دې شهزاده په جبین پروت دی
شینکی خال دی محصل په بندیوانو

او یا وایي :
مشکین خال دی په سرو لبو هسی زیب کا
لکه مهر په محزن د درمرجانو

او یا وایي :
ما دعشق په درس کې نور څه لوستي نه دي
بې دزلفو، بې له خطه بې له خاله

او یا وایي :
که دې زلفې په مخ پیچوتاب شوي ښایي
وینښته څه طاقت لري داور له تابه

او یا وایي :
که په توره تاریکی کې رڼا غواړې
نندارچي د یار د زلفو د رخسار شه

او یا وایي :
لاس مې وتړیء د زلفو په طناب
بیا مې وپلوریء د سترګو په قصاب

او یا وایي :
هسې آب یې دی د دوو سترګو په تیغ کې
چې بې سره په سر نه لري حباب

او یا وایي :
چې رایاد یې سرې شونډې سور پیزوان کړم
تر چشمانو مې بهیږي سرهء شهاب
چې دمخ و آب وتاب ته یې نظر کړم
راته هیڅ شي دګلونوآب وتاب

او یا وایي :
دا کاږه کاږه بانه او کږې وروځې
نور څه نه کا بې کږو کږو وهلو

او یا وایي :
په شپه نوکي دعاشق په وینو سرې کا
سبا پورې کا نکریزې په منګلو

او یا وایي :
مستوري راڅخه یوړه مستو سترګو
رحمان ځکه په وګړیو کې رسوا شوم

او یا وایي :
یا دا ستا چشم ابرو وینم په خواب کې
یا مستان دي ویده شوي په محراب کې

او یا وایي :
هغه سترګې چې نرګس وي هم بادام وي
تېرې تورې شوې زما په قتلولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

ستا دی خواب آلودو سترګو خواب راڅخه یووړ   لبو دی لذت د میوناب راڅخه یووړ
نه مې اوښکې پاتې شوې نه صبرپه صورت کې   ډیرې بې صبری دمخ آب راڅخه یووړ

- عالم په کې دعلم او پوهې مالومات لټوي ، اوځېل علمي تصورات اوتفکرات غني کوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

مه درومه رحمانه په خلاف د دانایانو   مینه د دنیا پسندلې نه ده هیڅ دانا
او یا وایي :
د دانا و دنادان تر میان یو حد دی   هوښیاري تر حد پورته حماقت وي
او یا وایي :
تر هغه به نادان بل په جهان نه وي   چې څوک مهر وفا غواړي په نادان کې
او یا وایي :
عاقلان په وړاندې ځي په ورستوګوري   په دنیا کې سر انجام د آخرت کړه
او یا وایي :
پوه خلک هغه دي چې اقرار په ناپوهی کا
هر چې ځان هوښیار ګڼي هوښیار یې مه ګڼه
او یا وایي :
زه رحمان حلقه بګوش د هر عالم یم   که اعلی دی که اوسط دی که ادنا
او یا وایي :
عالمان دي روښنایي د دې دنیا   عالمان دي د تمام جهان پیشوا

- که دمیني د دردرنځور او دردمن او ناقراره دی په کې د خپل زړه ټکور او قراري پیدا کوي .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

د رحمان وزیري رنګ وته نظر کړه   چې مدام په تا پسې کاندي ژړا
او یا وایي :
عاشقانوپه شکست کې بری بیا مونو   دلته توان دهغه رسي چې ناتوان شي
زیری رنګ دعاشق هسې مرتبه ده   چې آفتاب غوندې څرګند په درست جهان شي
له چشمانو یې باران درحمت ووري   زرغونه یې په څهره باندې زعفران شي
له رخساره حال د زړونومعلومیږي   له بهاره نیک وبد دکال عیان شي
او یا وایي :
زه رحمان دزماني له جوره درومم   خپل صاحب لره په داد او په فریاد

- مطربان او که مستان دي په کې دسوز او ګداز ډکې سندریزې نغمې دموسیقي په پردو کې غږوي، او مستان خپل آواز ورسره داسې جګوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دساقي په لاس کې جام دمیو ناب دی   مطرب ایښی په زنګون دغم رباب دی
او یا وایي :
محتسب په رقص ګډ شوباک یې نشته   صوفي پروت په میخانه کې مست خراب دی
او یا وایي :
په تلخی دمیو مست خلق مې خوښ دي   هغه خار چې بوی دګل لري خار نه دی
او یا وایي :
هرساقي چې جام دعشق لري په لاس کې   دا پیاله یې په مستانو ده مباحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

هر مطرب چي غوږی تاو کا درباب **په دا تاوکي زما زړه کاندي خراب**
چي سامعی یې په نغمه په ترانه شم **دیوانه شم ګریوان ځیرې مست خراب**
هم یې تار، هم یې ګفتار هسي اثر کا **چي هیڅوک یې نه طاقت لري نه تاب**

او یا وایي :

زړهٔ مي په نغمو نغمو سوری کړ مطربانو **عقل ساقیانوپه شراب راځخه یوور**
یو ساقي بل یار دریم مطرب سره یو ځای شول
زړه یې له ګوګله په شتاب راځخه یوور

- ملي شخصیتونه، مشران اوسیاستوال په کي د خپلو ملي پاخونونو او غورځنګونو اتحاد اواتفاق، او دخلکو غیرت ، همت او شهامت راپاروي .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

بیخ بنیاد به دهغوی وي په یاری کي **چي د تن په نابودی یې اعتقاد وي**

او یا وایي :

ښایسته یاران ګلونه دي رحمانه **بېلتانه کړه اکثرمړاوی کم تازه**

او یا وایي :

که پر غره پر سمه ګرځم باک مي نشته **زمری تل ګرځي په لوړه په ژوره**

او یا وایي :

وړاندیني هم واړه ستاپه ځیر سړي وو **ته هم پاځه د هغو په ځېر همت کړه**

او یا وایي :

چي په ننګ وپه ناموس تر لوره کم وي **صدقه شه نا قابله زوی له لوره**

او یا وایي :

ننګیالي تربرونه ښه دي او که نه وي **ننګیالی ترله هم ښه ده له تربوره**

او یا وایي :

هغه زړه به له طوفانه په امان وي **چي کشتی غونډې دخلقو بار بردارشي**

او یاوایي:

کر د ګلو کړه چي سیمه دي ګلزار شي **اغزي مه کره په خپو کي به دي خار شي**

- هغوخلکوچي دنیا یې پرېښې ده او له دنیا ځخه لاس په سر شوي دي په کي دځان لپاره خوشحالي پیدا کوي .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دنیا په احمقانو ده ودانه **دانا ځه کا په دنیا باندې غرض**

او یا وایي :

دنیا کل په احمقانو ده ودانه **دانا ځکه وابستګی د دنیا نه کا-**

- مبلغین، واعظان او خطیبان په مدرسو اوجماتونو کي په خپلوویناګانوکي د ده دشعرونو نه د یومنل شوي اصل په توګه ګټه پورته کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

رحمان هسي بی وقوف سوداګر نه دی **چي د دین متاع بدله په دنیا کا**

او یا وایي :

زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم **چي له دینه له مذهبه وي سیوا**

او یا وایي :

ای رحمانه که ځه کار دی خو د دین دی **نور کارونه بی وفا دي بی اساس**

او یا وایي :

واړه بي وقوف دي که ځوک دین په دنیا پلوري **چېرته پنځه ورځې چېرته عمر جاودان**

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وايي :

نور عالم که د دنیا غمونه کاندي　　　　له رحمان سره دې غم د آخرت وي

درحمان بابا شعر اوکلام ډیر ساده او آسان معلومیږي، خو دلوړومفاهیمواوژورو
معناګانونه ډک دی، اوملي، روحاني اوټولنیزه بڼه لري، او هره حجره، هر مجلس اوهرکور د ده په شعر او کلام روښانه، ځلانده اورنګین دی .
دده په شعرونوکي دلوړو اخلاقو،عبرتونواوعالي صفتونودرسونه شتون لري . همدا سبب دی چي ده ځانته دا حق ورکړي دی چي خپل شعر داسي ستايي :

چي دا نور شاعران کاندي هغه نه کا　　　　رحمان کړی نوی نوی اجتهاد دی

او یا وايي :

دا څه شعر درحمان دی　　　　چي هم ګنج دی هم هنر

او یا وايي :

هسي زیب کا په بیاض د رحمان شعر　　　　لکه زلفي دخوبانو په رخسار

او یا وايي :

یا به شهد یا به قند یا به نبات وي　　　　هر کلام چي له رحمانه شنیده شي

او یا وايي :

ستا د حسن د تعریف له برکته　　　　د رحمان دشعر کوکي پر عالم دي

او یا وايي :

په اشعارو کښي قوتناک لکه زمری یم　　　　ولي نه یم د زمري په څیر ګزند

او یا وايي :

در ګوهر په تله نه دي چا تللي　　　　د رحمان شعر ګوهر دی څه یي تلي

او یا وايي :

هم نغمي کاندي هم رقص کاهم خاندي　　　　د رحمان په شعر ترکي د باګرام

او یا وايي :

د رحمان وسوزان شعر ته حیران یم　　　　چي یي اور بل شوی نه دی په دیوان

درحمان بابا شعرونه له میني، وروروليٰ او انساني غوښتنو، پندونواوعبرتونونه ډک دی . ده له خوارانو، غریبانو، فقیرانواو درویشانو نه ځان بیل کړی نه دی، اوتل یي دا
هڅه کوله چي خپله درویشي او فقیري په امیري بدله نه کړي .دده خوږ کلام ددرویشانو اوقلندرانود زړونوغږ دی . د ده کلام د پاکی، سپیڅلتیا،حقیقت، ربښتیا او صداقت
آواز دی او دخلکو په زړونو کي ځانګړی ځای لري .
دبیلګی په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

چي یکسان ګوري هم شاه وهم ګدا ته　　　　هسي یار دی رحمان غریب نواز

او یا وايي :

بادشاهي د ګدایانو په دعا شي　　　　زه رحمان ځکه بادشاه شوم چي ګدا شوم

او یا وايي :

د خلیل تر کعبي دا کعبه ده لویه　　　　که آباد کا څوک ویران حرم د زړهء

او یا وايي :

زه ملهم د زړهء له چا غوارم بي خدایه　　　　چي کړی نه شي طبیبان ملهم د زړهء

او یا وايي :

قاعده د دردمندیٰهسي نه ده　　　　چي په درد کي یو دردمن له بله کم وي

او یا وايي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي د اور لمبو وهلی وي بیا روغ شي　　　نه رغېږي دآزار لمبو وهلی
او یا وایي :
که نظر کا څوک په کار ددرویشانو　　　خود به ویني وقار د درویشانو
او یا وایي :
په دغه لاره به ورشي خدای رسول ته　　　که څوک یون کاندي په لار د درویشانو
هر گفتار به یې د خدای په در قبول وي　　　چي قبول یي وي گفتار د درویشانو
او یا وایي :
بادشاهان ددنیا واړه پرې پراته دي　　　لکه خاورې په دربار د درویشانو
هر بهار لره خزان په جهان شته دی　　　خزان نه لري بهار د درویشانو
د جنت د باغ گلونه به یې هیر شي　　　که څوک ویني گلزار د درویشانو
او یا وایي :
درست دیوان درحمان جار تر داغزل شه　　　چي بیان یې کړو کردار د درویشانو
او یا وایي :
که مې څوک په امیري شمیري امیر یم　　　که مې څوک په فقیري شمیري فقیریم

رحمان بابا خپل خیالونه، تصویرونه اوانځورونه ، تشبیهات، کنایات، پاک اوسپیڅلي احساسات، جذبات او عواطف په خپلو شعرونو کې د یو رومانتیک اومینه ناک شاعر په توګه دمجازي عشق،
د طبیعت دمناظرو هنري ښکلا،حسن اوجمال په ډېر هنري شکل بیان کړي دي .دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دمیو څه مستي او سرخي نه ده　　　تیغ د سترګو دې په وینو کې غرقاب دی
او یا وایي :
که دې مخ په زلفو پټ دی باک یې نشته　　　د حیات اوبه هم پټې په تورتم دي
ستا د زلفو له رخساره له سرو شونډو　　　پیدا شوي شام شفق د صبحدم دي
او یا وایي :
چي شهید دتورو سترګو په خنجر شي　　　خوشنودي یې دسرو شونډو په کوثرشي
چي رایاد یې سپین رخسار دراز مژګان کړم　　　هغه دم مې زړه سپند سینه مجمرشي
او یا وایي :
هغه زړه چي ستا دعشق په اور کباب دی　　　که مرهم وربانديې کیږدې ډېر ثواب دی
او یا وایي :
تش به نشي هغه خم دعشق له میو　　　چي یې خاورې د فرهاد او د مجنون دي
او یا وایي :
دبلبل له حاله زده کړه په خزان کې　　　بیا د ګلو تماشا کړه په بوستان کې
او یا وایي :
عاشقي آسان مه ګڼه خبر شه　　　سر بازی ده هر نفس په دا میدان کې
او یا وایي :
عشق وعقل دواړه سره ضد دي که پوهیږې　　　کله کړي آرام د اور بخري په لمبو کې
او یا وایي :
که ګریوان مې دسپوږمی دنمر مشرق شي　　　زه چي یار په سترګونه وینم تورتم وي
او یا وایي :
تا چي په دا تورو سترګو وکاته و ماته　　　زړه دې زما تور کړ له دې نوره مخلوقاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :
ماخو چې ته ولیدې هغه ساعت مې ووې نوره به مینه د زړه نه شي له تا ماته
او یا وایي :
شیخان او زاهدان چې نصیحت وماته وایي نه دي خبر شوي ستا د محسناته
او یا وایي :
زه رحمان چې دې وینم یاره وایم خدایه خیر کړې ګډه شاپیرۍ ده دبني آدم له زاته
او یا وایي :
بې د ستا له مخه ورځ راباندې شپه ده روښنایي دورځې چیرې وي بې نمره
او یا وایي :
ایښۍ مې په سر دی ستا دمخ دمیني ګل بیا مې تور لیمه دي ستا دزلفو تور سنبل
او یا وایي :
د پیزوان غمی دې زیب کاپر لبانو توری زلفي دې زنځیر دعاشقانو
دا سور تیک دی شهزاده په اوربل پروت دی شینکی خال دې معاني د بندیوانو
دواړه لب دې ښایسته تر سرو یاقوتو شرمولې ده ږلۍ ستا دندانو
دواړه لیچي دې کړې کښلي مصری توری در پوهیږم سر به غوځ کړې د خوارانو
تورې وروځې دې کږې پر جبین زیب کا لکه جیم پر کاغذ کښلی کاتبانو
او یا وایي :
ګرځي په چمن کې منګل ډکه په ګلونو خدای زده چې ګلونه وړي یا زړونه په منګل
او یا وایي :
نه به ستا د مخ په څیر ګلشن وي چا لیدلی نه به وي زما په څیر آهونه د بلبل
او یا وایي :
مست د هغه مخ یم چې مستاني لري سترګې
بې تورې بې تیغه قاتلاني لري سترګې
بې لیدو کتو غاېبان زړونه وړي له خلکو
هسي چشمان بندې ساحراني لري سترګې
هر څوک چې یې ویني تورې سترګې کتی نه شي
ښکلي پریوارغوندې حیراني لري سترګې

او یا وایي :
سور پیزوان دې په سرو شونډو هسې زیب کا لکه جیم په قلم کښلی کاتبانو
او یا وایي :
اور اوبه سره چا ګډ لیدلي نه دي دا قدرت دی ستا په لبوکې ښکاریږي
او یا وایي :
که دوبیږم په اوبه یا په اور سوځم د سرو شونډوپه آتش او په آب خوښ یم
او یا وایي :
هسې مست یم ستا د شونډو په شراب چې به نه وي بل داهسې مستخراب
او یا وایي :
ما چې خال دستا د ورځو تر میان ولید نه بل هسې رنګ امام شته نه محراب
او یا وایي :
زه نورچا وته خبرې نه کړم بې هغوچې مویې مژګان لري دراز

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

شام سحر مې دغه ستا زلفې رخسار دي   نور مې مه پوښته له شامه له سحره

او یا وایي :

خیال د زلفو یې زما تر زړه چاپیره شو   یا تر ګنجه چاپیر شوی مار دی دا

او یا وایي :

درحمان تر قلم مښک وعنبر وورې   چې آغاز یې کړ اشعار د تورو زلفو

او یا وایي :

هسې بند شو په کمند دتورو زلفو   چې حیران یم د رحمان په خلاصولو

او یا وایي :

څکه ژاړم له دو سترګو اوښکې وینې   چې رحمان وینې دیار خندانې زلفې

او یا وایي :

ځان په مستو سترګو باندې مه غولوه رحمانه
دا مستان هوښیاري له حکمته سره ښوري

او یا وایي :

په رحمان د ستا د لبو مې حرام دی   څو د خپلو وینو جام تاوان ور نه کړم

او یا وایي :

در و لعل شو ویل د رحمان   چې دی ستا د لعلو و شونډو شو ګویان

او یا وایي :

که مجنون غونډې په عشق کې څوک صادق شي   دلیلی په دروازه کې دربان نشته

او یا وایي :

دا څه مخ دی منور   چې هم شمس دی هم قمر
دا څه زلفې دي مشکینې   چې هم مښک دي هم عنبر
دا څه پیوسته ابرو دي   چې هم نیش دی هم نشتر
داڅه سترګې دي قاتلې   چې هم سیف دی هم خنجر
دا شونډې دی مئ ګونې   چې هم مئ دي هم شکر
دا څه سپین سپیڅلي غاښ دي   چې هم در دي هم ګوهر
داڅه سیب زنخدان دی   چې هم سیم دی هم ثمر
دا څه قد او څه قامت دی   چې هم ګل دی هم عرعر
دا څه ملا ده باریک وضع   چې هم موی دی هم کمر
داڅه زړه دی دخوبانو   چې هم موم دی هم حجر
دا څه یار دی نه پوهیږم   چې هم دل دی هم دلبر
دا څه بت دی زما ربه   چې هم بت دی هم بشر
دا څه شعر درحمان دی   چې هم ګنج دی هم هنر

رحمان بابا یودرویش صفته انسان، صوفي مشربه شاعر او په مذهبي تفکراتو کې ډوب شخصیت و، چې د یو ځانګړي ادبي مکتب اوسبک خاوند دی .
اروابنادپوهاندعبدالحی حبیبي چې زموږ دهیواد یو نوښتګر، مفکر، نامتولیکوال او څیرنیزپوه، تکړه ژورنالیست اوپیاوړی شاعر دی ، په خپله یوه لیکنه کې درحمان بابا د ادبي سبک او شخصیت په هکله داسي وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رحمان بابا دشاعرئ په فن کي دمستقل مکتب خاوند دی . په خپل شعر کي يي دپښتنو دفطري جذباتواو ملي احساساتوپه ساده او روانوخوږو الفاظوداسې ښه ترجماني کړې ده چي هر څوک د خپل ذوق مطابق په هر ځای او موقع کي استفاده ځني اخستی شي .)
په ربښتيا سره چي رحمان بابا دخپل په زړه پوري ادبي سبک په وسيله خپل روان او سليس او د هرچا په ذوق برابرشعرونه خپل ادب دوستانو ته وړاندې کړي دي .ده خپله شاعري او خپل شعر هغه مقام ته ورساوه، چي زموږ زياتره شاعرانوپه ډيره مينه او اخلاص د ده دادبي مکتب لارويان شول او د ده په لاره يي پياوړي ګامونه اوچت کړي دي .
سره له دې چي رحمان بابا يو درويش صفته او مسکين شخصيت و، خو هغه لوړ مقام چي ده درلوداو دپراخي حوصلی او دلوی همت اوغيرت خاوند و، ده هيڅکله د خپل غريبي لاس چا ته تيټ کړې نه دی اوپه خپله غريبي يي قناعت او صبر کړې دی او دخپل لوی خدای(ج) نه شکر ګذار و. دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

څوک دي راکاندي قسم په کردګار — **که درم لرم په کور کښي يا دينار**
زه درم او دينار نه لرم په کور کښي — **ولي نور عالم مي بولي دنيا دار**
هم په دا چه نه له ځايه چيرته خوځم — **نه د هيڅ يوه مخلوق يم منت بار**
آب و خور لکه آسيا په ځای را رسي — **پخپل کور کښي مي سکون دی هم رفتار**
لکه ونه مستقيم په خپل مکان يم — **که خزان را باندې راشي که بهار**

او يا وايي :

په هر کور کي رنځوران راته زګيروی کا — **لاس مي نه رسي دهيچا په دوا**
د دنيا خبرې واړه په دنيا شي — **ما به څه کا څوک چي نه لرم دنيا**
که په هر کلي کي مي کور دی زه ګومان کړم — **چي کور نه دی دا مي ګور دی په صحرا**

او يا وايي :

قناعت مي د خرقي لاندې اطلس دی — **پټ د درست جهان پادشاه ظاهرګدايم**

او يا وايي :

خدايه ګنج دقناعت و رحمان ورکړې — **چي بی ملکه بی حشمته دولتمند وي**

او يا وايي :

هغو بيا موند سعادت په دا دنيا — **چي يي وکړ قناعت په دا دنيا**

او يا وايي :

موړ به نه شي هيڅ سړی بي قناعته — **که يي خونه وي په سيم وپه زر ډکه**

او يا وايي :

د قانع تر قناعته صدقه شه — **هم دنيا او هم دينار د دی دنيا**

د رحمان بابا د آثارو څيړنه او دده ادبي شخصيت، مقام او شهرت دلرې اوبرې پښتونخوا په محدوده کي محدود نه دی پاتي شوی .په نړئ کي د يو شمير لويو پوهانواوڅيړنيزو مرکزونوله خواه د ده شخصيت د يو لوی مشر په توګه منلي شوې دی، او ده ديوعالم، فاضل او ستر شاعر په توګه پوره شهرت ګټلې دی . د ده دعلمي ، روحاني، ادبي او فرهنګي شخصيت په هکله نه يوازې په لره او بره پښتونخوا کي بلکي دباندنيو ليکوالانو له خواه هم څيړل شوې دی .دنړئ ډيرو پوهانو او څيړونکو دده آثار لوستي او د ده په هکله يي خپلي څيړني کړې دي . درحمان باباښير کليات په مختلفو ژبو لکه : انګليسي، روسي، اردواو داسي نورو ژبوژباړل شوی دی .
درحمان بابا د شخصيت په هکله يو شمير مستشرقينو لکه :راورتي او پادري هيوز انګريزي او اډورن روسي چي دپښتنوادب پيژندونکي دي، خپلي څيړني اوقضاوتونه کړی دي . دوی رحمان بابا د پښتو ادب (پيښوا) ياده وي .
ميجر راورتي دپښتو ژبي او دپښتو ادب په هکله زيات تحقيقات او څيړني کړی دي .
دی درحمان بابا په هکله خپل نظر داسي بيانوي :
(که څه هم خوشحال خان ختک په پښتو شاعرانو کي لوړ مقام لري ، خو رحمان بابا
وټولوپښتنو ته ډير زيات مقبول شاعر دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پادري هيوز هم چې يو نامتو محقق او څيړونکې دی، ده هم د پښتو ادب په هکله ډير تحقيقات اوپلټني کړې دي ، او درحمان بابا په هکله داسې وايي :
(په کوم ځای کې چې پښتو ژبه ده هلته درحمان باباشعار ويل کيږي .)
لنډه دا چې د پوهانو او څيړونکو له تحقيقاتو نه مالوميږي چې رحمان بابا يو لوی عالم،مفکر او ادبي شخصيت اونامتو شاعر دی، د ده علميت ، روحانيت او پرهيزګاري اوصداقت د ده په کلام او شاعري کې او د ده په اعمالو کې خورا ارزښتمندمقام لري . همدا سبب دی هر چا چې دده شعرونه لوستي او اوريدلي دي ، د دوی په زړونو کې يې ځای نيولی دی او د دوی په اعمالو او کردارويې ژور اغيزکړې دی .
دزياترو ادبي تحقيقاتواو څيړونکوله پلوه د رحمان بابا د مړينې نيته (۱۱۲۸)هجري قمري کال منل شوې دی .دی دپيښور ښار د(هزارخاني) په لويه هديره کې ښخ دی . د ده زيارت ته ډير خلک ور ځي او هر کال د پسرلي په شپږاو ورځو کې د ده پر مزار باندې دمشاعرې غونډه جوړيږي . د ده قبر او ډبر ليک د افغانستان دپښتو ټولنې له خوا په (۱۳۳۶)هجري شمسي يا (۱۹۵۸)ميلادي کال کې جوړ شوی دی .
په پای کې غواړم ووايم د دغې مقالې په ليکنه کې د بيلابيلو انترنيټي منابعوو او درحمان بابا په ديوان استنادشوی دی . ښايي زما ليکنه ځنې نيمګړتياوې ولري د ټولو ادب دوستانواورحمان دوستانو څخه مخکې له مخکې ښښنه غواړم، داجوته ده چې د رحمان باباهر اړخيز شخصيت په څو مقالو او رسالو نشي څرګنديدای، دا کار هر اړخيزه څيړنه غواړي ، خو ما په خپل توان سره کوشش کړی دی چې د ده روحاني ، ادبي اوفرهنګي شخصيت چې د يو سمندر حيثيت لري، يو څاڅکي راپورته کړم اود ادب دوستانو تنده پرې ماته کړم .

اروا دې يې ښاده وي اودده روحاني او ادبي ډيوه دې تل روښانه وي

په ډيردرنښت او ادبي مينه : انجنيرعبدالقادر مسعود

www.roshanak.nl

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library